

Česká zemědělská univerzita v Praze

Fakulta provozně ekonomická

Katedra statistiky

Teze k diplomové práci

**Statistická analýza uplatnění cizinců z třetích zemí
na trhu práce v Ústeckém kraji**

Daniela Marešová

© 2015 ČZU v Praze

Diplomová práce „Statistická analýza uplatnění cizinců z třetích zemí na trhu práce v Ústeckém kraji“ si klade za cíl analyzovat pracovní integraci cizinců v Ústeckém kraji. Výzkum má za úkol zhodnotit jejich uplatnitelnost na trhu práce, případné důvody jejich nezaměstnanosti a také překážky, které jim v uplatnění na trhu práce brání.

V současné době je stále více diskutována otázka integrace cizinců do naší společnosti. Migrace je stará jako lidstvo samo, lidé vždy opouštěli své domovy s vidinou, že nové místo či jiná společnost jim přinese užitek nebo možnost mít se lépe. Snaha zvýšit svůj životní standard je i v dnešní době nejčastějším důvodem migrace. Začít však život v nové, často zcela neznámé, zemi, není jednoduché a přináší sebou spoustu problémů nejen pro cizince samotného, který se snaží vyhovět nárokům a požadavkům nové společnosti, ale také hostitelské zemi, která by měla mít zpracovaný určitý plán či systém, jak integrační politiku řídit a jak se s příchodem cizinců vyrovnávat. Ne všechny země Evropské unie se dokážou s příchodem většího počtu cizinců vyrovnat a je samozřejmé, že některé země jsou pro cizince přitažlivější než země jiné. Mnozí cizinci nevolí Českou republiku jako cílovou zemi, ve které by chtěli natrvalo nebo alespoň na delší dobu zůstat, nicméně okolnosti je donutí, aby zde setrvali. Ačkoli Česká republika nepatří mezi unijní giganty v počtu cizinců a dle statistik zde žije pouze cca 4 % cizinců, i naše společnost, legislativa a úřady se s cizineckou problematikou lépe či hůře potýkají.

Velké množství cizinců přicházejících do ČR je ohroženou skupinou, nejen sociální skupinou ve společnosti, ale i ohroženou skupinou na trhu práce. Nedobrovolným migrantům sice Česká republika poskytuje maximální podporu, co se bydlení, sociálního zabezpečení, jazykového vzdělání týče, snaží se jim pomoci i s integrací na trh práce. Bohužel cizinci, kteří opouští svou zemi nedobrovolně, často jen proto, že jim nezbývá jiná možnost, jak zachránit svůj život, s integrací na český trh nespíchají.

Situace u dobrovolných migrantů je jiná a častým důvodem příchodu do České republiky je právě vidina nalezení dobrého zaměstnání. To je spojeno s mnohými legislativními opatřeními, neboť Česká republika s masivním zaměstnáváním cizinců, jako to bylo v minulých letech, nepočítá a snaží se primárně uplatnit na trhu práce české občany. Existují však profese, které jsou dlouhodobě neobsaditelné českými občany, buď proto, že v České republice chybí kvalitní vzdělávání pro tuto kvalifikaci nebo proto, že Češi samotní migrují do jiných zemí, které jim nabízejí zajímavější platové ohodnocení právě v oboru, který je zde podhodnocen. To se stává obrovskou příležitostí pro cizince, kteří dané vzdělání mají a dává jim to šanci přicestovat a začít pracovat bez významnějších

překážek, které by na své cestě museli překračovat.

Výchozím bodem bude šetření provedené pomocí standardizovaného rozhovoru na pracovištích Ministerstva vnitra zabývajícími se pobytovými otázkami cizinců v Ústeckém kraji. Tato pracoviště se v Ústeckém kraji nachází v Ústí nad Labem a v Chomutově. Z výsledků šetření budou získána data, která poskytnou informace o tom, jak je pracovní integrace cizinců v Ústeckém kraji úspěšná, co k jejímu úspěchu vede, nebo naopak, jaké jsou nejdůležitější překážky pracovní integrace cizinců. Součástí výzkumu bude analýza objektivních dat ve zkoumané lokalitě, tj. vývoj počtu cizinců z třetích zemí s povoleným pobytem a vývoj počtu zaměstnaných cizinců z třetích zemí v Ústeckém kraji ve sledovaných obdobích 2004 – 2013, která bude provedena metodou časových řad a výsledky budou následně vyhodnoceny a interpretovány.

Analýza objektivních dat zjišťovala postupný vývoj počtu cizinců z třetích zemí s povoleným pobytem na území Ústeckého kraje a jejich zaměstnanost ve stejném období. Díky zpřísněným podmínkám, které přinesla změna legislativy v minulých letech, je počet příchozích cizinců z třetích zemí výrazně redukován a ne všichni, kteří mají zájem v České republice trvaleji žít a pracovat, povolení k pobytu získají. I tak tu však stále více cizinců pracovní uplatnění nachází. Významným poznatkem byla zásadní změna počtu cizinců z třetích zemí s povoleným pobytem po roce 2008, kdy se v České republice projevila ekonomická krize a legislativa značně ztížila cizincům z třetích zemí přístup na český pracovní trh. Ačkoli v posledních letech počet cizinců z třetích zemí pomalu stoupá, propad po roce 2008 byl zásadní.

Další zajímavý poznatek přinesla analýza počtu zaměstnaných cizinců. Statistická analýza objektivních dat poukazuje na to, že i přes zpřísnění podmínek pro zaměstnávání cizinců ze třetích zemí, má trend počtu cizinců ze třetích zemí, kteří jsou úřadem práce evidováni jako zahraniční zaměstnanci, stoupající tendenci. Stejně tak je tomu u počtu cizinců vlastních živnostenských oprávnění, jejichž počet od roku 2013 opět stoupá a trend také naznačuje jejich nárůst.

Výsledky testování hypotéz poukazují na to, že ačkoli v české společnosti převládá názor, že pokud se jedná o diskriminaci na trhu práce z důvodu pohlaví, jsou diskriminovány spíše ženy. I z průměrného výdělku je patrné, že muži mají průměrnou mzdu vyšší a často jsou za stejnou práci lépe ohodnoceni než ženy. V případě cizinců však panuje pocit, že jsou diskriminováni bez ohledu na pohlaví, diskriminaci tedy pocítují jak ženy, tak muži. Navíc bez rozdílu pohlaví cizinci z třetích zemí zastávají názor, že je

obtížné práci v České republice získat.

Diskriminace cizinců významně souvisí se zemí původu, ze které cizinci přicházejí. Je zřejmé, že i země původu má souvislost s možnou diskriminací na trhu práce. Cizinci ze zemí, které jsou ekonomicky zaostalé nebo mají výrazně nižší životní úroveň a standard se potýkají s diskriminací a následným pocitem méněcennosti daleko častěji, než cizinci, kteří do České republiky přicházejí ze zemí s vyspělou ekonomikou.

Důležitou roli v integraci cizinců na český pracovní trh hraje i jejich věk, je zřejmé, že mladší lidé se daleko lépe přizpůsobují požadavkům nové země a nového prostředí. Stejně tak by se ale měla přizpůsobovat i země hostitelská, kdy je nutné vytvářet takovou legislativu, aby se předcházelo nelegálním pobytům cizinců v České republice a stejně tak nelegálnímu zaměstnávání a přitom by Česká republika měla pružně reagovat na nové výzvy v podobě nově přichozích cizinců, kteří mohou být pro naši zemi přínosem, obohatit ji na trhu práce o nové poznatky a zkušenosti, ale také v běžném životě, kdy i cizinci mohou naši společnost pozitivně ovlivňovat. Je tedy nutné stanovovat pravidla pro možnosti získání pobytu, ale zároveň motivovat českou společnost a vést ji k odstraňování předsudků a xenofobie. Pracovní integrací cizinců se zabývají mnohé neziskové organizace, a ačkoli je novodobá nezaměstnanost závažným problémem dnešní doby, výsledky šetření naznačují, že cizinci jako sociální skupina na trhu práce ji nijak extrémně nezvyšují. Jejich integrace na trh práce je náročná, a aby byla úspěšná, je nutné ji chápat jako dvoustranný proces, kdy je nutné zapojit úsilí jak cizinců samotných, tak snahu české společnosti, která, pokud chce cizince zaměstnat, musí k tomu také vytvářet vhodné podmínky.

1. **HORÁKOVÁ M.,** *Dlouhodobé trendy ve vývoji pracovních migrací v České republice,* VÚPSV, v.v.i. Praha 2008, ISBN 978-80-7416-020-2
2. **TRBOLA, R., RÁKOCZYOVÁ, M.,** *Vybrané aspekty života cizinců v České republice, 1. vyd., Praha: Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, 2010. 123 s., ISBN-978-80-7416067-7*
3. **ŠÍŠKOVÁ, T.,** *Menšiny a migranti v České republice.* Praha: Portál, 2001. 200s. ISBN 80-7178-648-9
4. **Zákon č. 326/1999 Sb.,** o pobytu cizinců na území ČR
5. **Zákon č. 435/2004 Sb.,** o zaměstnanosti